

Малієнко Юлія,
*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України, Україна*

ІСТОРИЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** Історична свідомість розглядається автором у контексті компетентісно орієнтованого навчання як особливий конструкт, що складається з розуміння учнями історії, сукупності створених ними образів минулого, досвіду дослідницької діяльності, уявлень, почуттів. У тезах наводяться суголосні освітнім проблемам тлумачення історичної свідомості, підкреслюється її багатоаспектність.*

***Ключові слова:** історична свідомість, багатоаспектність історичної свідомості, компетентісно орієнтоване навчання.*

Від початку ХХІ століття поняття історична свідомість з площини науково-теоретичної поширюється у площину навчально-методичну, перетворюючись у важливу освітню категорію.

Звернемо увагу на її багатоаспектність: історична свідомість може виступати як показник, чинник і результат навчальної діяльності учнів\учениць. Наразі вона стає компонентом діяльнісного складника оновлених програм з історії для 5-9 та 10-11 класів, відповідних підручників, методологічних підходів, історичного змісту в цілому. Тому важливо, щоб такі освітні категорії, як предметна історична компетентність та історична свідомість, знаходилися в оптимальній, ефективній взаємодії.

Формування історичної свідомості учнів\учениць стає одним із шляхів реалізації консолідуючого потенціалу шкільного курсу історії. Зупинимось детальніше на змісті цього поняття. Зрозуміло, що вибір дефініції ускладнюється багатоманітністю, різноаспектністю підходів до її визначення. Ми обирали тлумачення, які суголосні освітнім проблемам і можуть синонімічно використовуватися для визначення певного результату навчально-пізнавальної діяльності дитини.

Як одна з категорій історичної науки історична свідомість характеризує процес визрівання та самоусвідомлення суспільством своєї суті, свого «Я» [2]. В контексті історичної науки та педагогічної практики – це системно-функціональна модель формування соціальних цінностей на основі пізнання, усвідомлення і самої оцінки минулих подій, яка надає можливість глибшого засвоєння системи знань про природу людського суспільства, вивчення та порівняння системи соціальних цінностей, притаманних суспільству в різні історичні періоди та епохи [3]. Дотичною до компетентнісного контексту є розуміння історичної свідомості як феномену, що охоплює історичні знання, розуміння й ставлення людей до історичного минулого [1]. У постмодерній стилістиці – історична свідомість громадян України є дивовижним поєднанням деяких наукових і повсякденних (побутових), мас-медійних уявлень про історію в цілому, історію України, історію свого етносу, а також історію свого міста, села, а інколи і сім'ї [4].

Ми розглядаємо історичну свідомість як особливий конструкт, що складається з наступних компонентів: розуміння учнями/ученицями історичного контексту, власного досвіду дослідницької діяльності, сукупності найрізноманітніших образів минулого, уявлень, почуттів, переживань, пов'язаних із ставленням особистості до історичного змісту, формуванням ідентичності та почуття власної гідності.

Формування історичної свідомості має свої особливості. На відміну від предметної компетентності, історична свідомість дотичніша до процесів самоідентифікації, самопізнання старшокласників, їх світосприйняття, особистісного ставлення до минулого та його оцінки.

Тому наративи і система завдань у підручниках, в урочній і позаурочній діяльності мають бути пов'язані з реалізацією учнями історичних знань, їх громадянською позицією, розумінням історії як важливого чинника формування особистості.

Формування історичної свідомості має стати невід'ємною частиною оновленої шкільної історичної освіти, модернізації українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Вашкевич В. Роль історичної свідомості сучасної студентської молоді в процесі соціалізації особистості. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/14346/1/Vashkevych.pdf> (дата звернення 26.09.2020).
2. Литвин В., та ін. Історична наука: *термінологічний і понятійний довідник*. Київ, Україна: Вища школа, 2002. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0006160> (дата звернення: 26.09.2020).
3. Пержун В. Історична свідомість як форма суспільної свідомості. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/relsoc_2012_2_17 (дата звернення 26.09.2020).
4. Удод О. Історична пам'ять в Україні та європейські цінності. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/85657> (дата звернення 26.09.2020).